

NEMZETI

TÁRSALKODÓ

Május 31dik napján 1836.

GÖZ, GÖZERŐMIV ÉS VASÚTAK.

A' közösülések, melyek magánosoknak és népeknek -ha az egyesülés szellemét nem is, de legalább könnyítő módját kezökbe adják, 's egyvelök barátságos kezet fogatva a' miveltség pályáján haladni segítik, fontosabb tárgy ma, mintsem annak minden ágai figyelmünkre érdemesek ne volnának. Mind addig míg a' vizeni közösülés vala legkönnyebb, addig a' szigeti, tenger melyéki 's átaljában a' hajókázó nemzetek foglalák-el a' miveltség tűzhelyében és sugározttaták elevenítő világukat más a' természettől kevésbé pártolt tartományokra. De ma midőn a' természet szárnyain felemelkedett mesterség amazon túl röppenve a' szárazzal a' tengernek minden elsősegit közleni igéri, csak azok a' népek maradnak a' természet kedvezéseiből kirekesztve, kik a' tudományoknak, a' mesterségeknak, kik a' kézmiveket és kereskedéseket előmozdító rendezkedéseknek pályáján az előbb haladott népeknyom dokaiba lépni nem igyekeznek.

A' gőz és a' vas az a' két anyag, melyeknek kezet fogó ereje a' nemzeteket egymáshoz, és a' tengerhez ama' nagy nép -mivelőhöz közelíttetni igéri. Miként viszik véghez ezek felada-

tukat, ezen egész Európát foglalkoztató tárgyat kívánjuk mi is olvasóink közül azokkal, kiknek vizsgálódásaik ettől néáltalán idegenek valának, részletesen ismertetni; mi végre első czikkelyünk legyen ama' nagy főindító (primus motor).

A' G Ő Z.

Minden ember tudja, hogy a' vizet ha tűzhez teszik lassanként szemünk láttára kipárolog és elfogy. Kevesebben azt hihetőleg, hogy azon sűrű és látható párán kívül egyszersmind még egy más sokkal vékonyabb anyaggá is válik a' víz, mely a' levegőnek minden tulajdonaival bír az állandóságán kívül. Ily állapotjában t. i. felette könnyű és terjeszkedő, nyomás által kisebb űrbe szoríthatatik, de a' nyomó erőnek rugalmasan ellent áll, 's ha az megszűnik, újra előbbi kiterjedését foglalja-el.

Ha egy, több kupa férejtü nagy üveg golyó képü edénybe egy kávékalányi vizet bécöntünk, aztán a' levegőt a' golyóból kiszivjuk 's alája tüzet teszünk, a' víz lassan lassan eltűnik; úgy hogy az edény egészen üresnek látszik, holott épen meg van töltve a' vízzel, de a' mely most gőz állapotjában létezik benne. Ha jobban hevítjük, az által ama' láthatlan gőz terjeszkedő ereje szüntelen növekedik, sőt annyira lehet vinni, hogy darabokra repeszi az üveg edényt. Nem kell pedig vélni, hogy csupán csak nagy meleg által lehet így gőzzé változtatni a' vizet; mert ennek oly nagy vonzódása van amaz igen ismeretes és még is ismeretlen lényhez, (melynek anyagisága vagy nem anyagisága felől még nincsenek egy értelemben a' természet nyomozók), a' tűzhez vagy meleghez, hogy azt minden állapotjában magához veszi és vele együtt gőzt alkot.

Ennél fogva gőz fejlődik-ki nem csak a' fagyó vízből, midőn a' R. meleg mérője 0 fokot mutat, hanem, a' kemény jégből is. Ki az a' ki folyók vagy tavak melyékén lakva a' legcsipősebb hidegségű téli derült reggeleken az azon éjjen frissen fagyott jeget nem gőzölni ugyan, mint-hogy a' gőz maga láthatlan hanem még sűrűn párálni is ne látta volna. Különböző azonban a' víz különböző mérsékletében felett gőz nem csak mennyiségében, hanem rugalmasságában is, mely tulajdonát a' gőznek későbbre fogjuk közelebb-ről megvizsgálni.

Említők feljebb, hogy a' gőz a' levegőtől csak állandósága mértékében különbözik, az az: a' levegő sem hideg, sem nyomás által rugalmasságát és terjeszkedését el nem veszti 's csepegő testté nem válik, holott a' gőz bizonyos nyomásnál többet ki nem állhat hanem viszont cseppek-ké és azon folyadékká válik vissza, melyből támadt vala. Ugyan az történik vele ha valami sokkal hidegebb testtel jó érintésbe, mint ezt a' pálinka főzőkben tapasztalhatni, hol az üstből felemelkedő égettbor gőz a' csős cseberben hideg víz által meghűtött réz csők oldalain cseppekké válik és mint pálinka kicsorog. Ezt a' gőz össze-sűrűdésének (condensatio) nevezik.

Nem csak a' víz és más folyó testek, mint például az égettbor, olaj, kéneső'sat., hanem minden kemény test is a' természetben a' mi megolvadhat 's következőleg folyóvá lehet, felforr és gőzzé válik, ha illendő mértékű meleg járul hozzá. Némely testek azonban felettébb sok tüzet kívánnak gőzzé változásúkra, mert midőn a' víz 80° R-nél, az álkohol vagy tiszta borszesz már 64° nál teljesen gőzzé válik, a' terpentín olaj már 126° ot, a' kéneső 600° ot kíván e' végre; az a-

*) A' számok feletti ($^{\circ}$) melegség fokát jelenti.

rany és platina pedig csupán csak a' lobbgázfúvó vagy roppant égető tükrök tűzhelyebeli iszonyu meleg által változtathatnak gőzzé 's repítettethetnek-el. Némely anyagok viszont, nevezetesen az életműves (organicus) országokból származók, mi előtt elolvadnának, egyes alkotó részeikre bomolnak, 's ezért nem gőzzé hanem gázokká vagy levegő nemekké válnak.

Mi előtt a' gőznél előforduló körülményeknek közelebbi vizsgálásába ereszkednénk, szükség megérteni egy kifejezést, mely a' gőz oly állapotját jegyzi, mi minden következő vizsgáladásokban feltétetik. Ez a' gőz *tömöttségének maximuma*. A' gőz ugyan is, mint a' levegő kiterjeszkedhető 's össze szorítható anyag lévén, természetesen következik, hogy ugyan azon egy üreget több vagy kevesebb gőz tölthet-meg, mi-ből ismét következik hogy ha egy bizonyos helyben több gőz van, tömöttebbnek kell lennie, ha kevesebb pedig gyérebnek. A' tömötségnak azonban határa van, mi szerint a' gőzöt csak bizonyos mértékig lehet tömöttitni, melyen túl egy része folyadékká vagy cseppekké válik, a' gőznek maradt része pedig a' legnagyobb tömötségében melyet elbírhát, gőznek marad. Ezen legnagyobb tömötséget nevezik a' tömötség maximumának vagy is megelégülés állapotjának (status saturationis; Zustand der Sättigung). Egy kupás edénybe pl. mely legnagyobb tömötségű víz gőzzel teli volna, már több nem férne, vagy ha erőszakkal bésajtolnák, egy része vízzé válnék 's a' többi elébbi tömötségében megmaradna. A' légkör (atmosphæra) többnyire teli van vízgőzzel, de gyakran a' legérzékenyebb nyirokmérü (hygrometrum) sem véteti észre, mivel ritkán van a' tömötség maximumában, midőn pedig azon

állapotba jő, akkor egy része köddé, felleggé, vagy esővé 'sat. válik.

Három főkörnyülményt vesznek tekintetben a' gőznél, melyeknek vizsgálása és ismerése a' gyakorlati bánásra nézve fontos, u. m. a' lappangó meleget, a' rugalmasságot és a' tömötséget.

A) Ha egy edény vizet tűzhöz teszünk, a' víz lassanként mind melegszik, míg 80° R. mérsékletet kap, ennél jobban megmelegíteni a' vizet nem lehet. Már pedig világos hogy a' tűztől szüntelen meleg menyen-bé a' vízbe, mivel tehát ez még is jobban nem melegszik-meg, szükségképf a' gőz formában elrepülő részével kötődik össze az untalan belé tóduló meleg. Úgy de a' gőz sem lesz melegebb 80° nál; tehát a' hozzá járuló meleg ennek sem magasítja a' mérsékletét. Ennél fogva azt kell feltennünk, hogy a' gőz elnyelte, lappangóvá érezhetlenné tette a' vízbe tóduló meleget, 's a' víznek gőzzé válása éppen abban áll, mi szerént a' hozzá járuló meleget a' mint szokták mondani *megkötöti*. Black angol chemicus vizet tett lapos czin tányérba tüzes hév vasra. A' víz eleinte 8° R. mérsékletü volt; négy minuta mulva főni kezdett és 20 minuta alatt mind el vala főve, gőzölögve. Mivel a' víz 80° nál forr, a' négy minuta alatt 72° meleget kapott, vagy is minden minuta alatt 18° ot. Felforrása után is ugyan annyit kellett kapnia, és így a' gőzzé váló víz által 20 minuta alatt felszívott meleg összesen 560° ot tenne; de ezt nem mutatja a' melegmérü, hanem csak 80° ot; tehát a' többi 280° nyi meleget oly szorossan magához kapcsolta, megkötötte a' gőzzé vált víz, hogy az a' melegmérére nem hathat, mintha ott sem volna, 's ezért nevezé azt Black 's nevezik mások is lappangó melegnek (latente Wärme).

Hogy valóban a' melegnek a' gőz általi mint

egy ellopása gátolja a' víz mérsékletének 80° nál feljebbre hágását, kitetszik abból, hogy ha a' gőz kifejlését megakadályozzuk, p. o. ha a' melegülő vizet edénybe béfojtjuk, 80° ot sokkal feljülhaladó mérsékletet lehet neki adni. Az úgy nevezett Papin digestorában, mi nem egyéb erős réz edénynél keményen rea fojtott fedéllel, hogy sem gőz sem levegő ne járhasssa-meg, egy ily edényben mondom, meg lehet a' vizet 165° R.re is melegíteni a' nélkül hogy felforrjon, mivel a' gőz össze van szorítva 's elreppenése meggátolva. Ha már ilyenkor az edény száját hirtelen megnyitják a' víznek egy része gőz alakban kilövellí magát, de legnagyobb része víz formában benne marad 's mérsékléte azon pillanatban 80° ra száll; tehát 85° egyszerre eltűnt. Ezt a' meleget csak a' gőz lophatta-el. De mivel a' víz nem mind, hanem annak csak mint egy ötöde vált gőzzé, a' gőznek magába kellett venni nem csak a' maga saját 85° át, hanem a' más 4 részét is, és így $5 \times 85^{\circ}$ ot az az 425° meleget *). A' gőznek ennél fogva legalább is 425° nyi meleget kell megkötni, vagy is a' gőz 425° lappangó meleggel összekötött víz.

A' temérdek meleg ezen megkötésének nagy hihetőségét teljes bizonyossággá változtatja az, mi szerint azon megköttöt meleg a' gőzből teljes mértékében viszont kifejthetjük. Megesik ez a' következő próba által. Bizonyos mennyiségű 80° mérsékletű gőzöt 9 annyi nehézségű $13\frac{1}{3}^{\circ}$

*) *A' ki előtt ezen okoskodás nem lenne egészen világos, vegye így fel a' dolgot; Mivel a' 85° nyi hévség csak egy ötödét tudta gőzzé változtatni az egész víz tömegnek, világos hogy az egésznek vagy is öt annyi víznek gőzzé változtatására öt annyi hévség kívántatott volna; de $5 \times 85^{\circ} = 425^{\circ}$.*

mérsékletü vízzel összevegyítnek. A' gőz $66\frac{2}{3}^{\circ}$ nyi felesleg való melege az egészre eloszolván, ebből minden rész víznek egy tizedrészt az az $6\frac{2}{3}^{\circ}$ meleget kellene kapni a' magáé felett, minél fogva az egész vegyiték mérséklete 20° lenne; igen de a' tapasztalás azt mondja hogy sokkal több u. m. 65° , miszerént a' 9 rész víz közül mindenik nem csak $6\frac{2}{3}^{\circ}$ ot, hanem $51\frac{2}{3}^{\circ}$ ot kapott 's a' 8 rész összesen 465° meleget kapott, mely nem jöhetett másunnan mint a' belé vegyített gőzből. Ez ugyan is a' hidegebb víz érintése által gőz alakját elvesztvén az eddig arra megkívántató kötvé tartott meleget elbocsátja 's vele a' víz mérsékletét a' feljebb számított sokra neveli. Ezen 465° meglehetősen egyezik az előbbeni próbából kihozott 425° nyi meleggel.

Több természet nyomozók, különbféle próbákat tévén a' gőz lappangó melegének meghatározására, munkálataik következései a' következő táblácskában láthatók.

A' gőz lappangó melege:

<i>Black</i> szerént	—	—	—	—	—	—	356 ^o R.
<i>Watt</i>	—	—	—	—	—	—	424
—	—	(más próbája)	—	—	—	—	448
<i>Schmidt</i>	—	—	—	—	—	—	432
<i>Parrot</i>	—	—	—	—	—	—	410
<i>Klaproth és Wolf</i>	—	—	—	—	—	—	466
<i>Rumford</i>	—	—	—	—	—	—	454
<i>Ure</i>	—	—	—	—	—	—	430
<i>Despretz</i>	—	—	—	—	—	—	425
—	—	(más próbája)	—	—	—	—	432
<i>Lavoisier és Laplace</i>	—	—	—	—	—	—	444
<i>Gay Lussac, Clement és Desormes</i>	—	—	—	—	—	—	440
<i>Southern</i>	—	—	—	—	—	—	450

Ezekből a' közép szám 430° R.

Ezen summához a' gőz érezhető melegét, 80° ot hozzá adván, a' forró vízből fejlődő gőz szabad és kötött melegének egész summája lesz 510° R. Azt vélhetné némely felüleges gondolkozásu ember, hogy ezek, csak hivalkodó kérdések és vizsgálódások; de nem úgy van, sőt a' gőz saját melegének, 's következőleg az alakulására megkivántató hévségnek meghatározása a' gőz gyakorlati hasznára nézve felettébb fontos. Ugyan is az erőművek készítésében a' legkiméltőbb gazdálkodás szükséges, hogy nyereséget hajtsanak, ennél a' gőz erőművekben is a' feljebbi adatokból kiindulva a' tüzeléket, a' katlan es üst alkatát úgy törekednek intézni, hogy a' gerjesztett meleg a' gőz teljes kifejtésére elég legyen, más felől pedig semmi része kárba ne menjen.

B) Második nevezetes pont a' gőz rugalmassága (elasticitas); fontos pedig gyakorlati tekintetben azért, hogy ezen alapúl a' gőz munkálódó ereje. A' gőz rugalmassága oly nemű mint a' levegőé, mely milyen nagy látható a' szélpuskában. Sokkal nagyobb azonban a' gőzé, mint a' mely különféle állapotjához képest, nem csak az egész légkör nyomását, hanem 20' annyit is meggyőzni képes.

Miként dolgozik a' gőz rugalmassága lehet képzelni a' következő ábrázolatból. Legyen A B (1. kép, a' jövő számmal adandó rajzolon) egy alól bészárt, feljül nyitott kemény rézcső, 's járjon belé szorosán D dugó, mellynek N nyele a' tetején a' T tálat viseli, hová súlyt lehet rakni. P. Papin digestora, mellynek fedelén két lyuk van furva. Az egyik a' melegmérü (m) belébocsátására szolgál, a' másikba egy ∞ formára hajtott vékony cső jár, mellynek (5) másik vége az A B cső fenekébe van belé eresztve. A' görbe cső csappal (C) van elrekesztve, hogy csak akkor bocsás-

sák a' dugó alá a' gőzöt, midőn a' melegség il-
lő mérsékletét elérte. A' digestort vízzel meg-
töltvén tüzet tesznek alája, 's a' melegmérü ál-
tal mutatott egy bizonyos foknál C csapot meg-
nyitva a' kifejlő gőzt a' dugó alá bocsátják, melly-
nek tálába bizonyos mennyiségü suly rakatott.
A' gőz a' dugót felfogja emelni ha a' tálban lé-
vő sulyal bír 's ennek mennyiségével határozzák
meg a' gőz rugalmasságát, számba vévén egy-
szersmind a' dugó területét is, melly mennél na-
gyobb annál könnyebben emeli a' gőz. Ezért a'
rugalmasság meghatározásában oda viszik vissza a'
számítást, mintha a' dugó területe csak egy négy-
szeg hüvelyket tenne.

A' megirt és más különbféle készültek által
kinyomozott rugalmassága a' víz-gőznek a' mér-
séklete fokaihoz képest kitetszik a' következő táb-
lából:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Vízgőz mérsék- lete R. szerént	Megbír egy □ hüvelyk- nyi dugóval bécsi fontot	Egy font vízből lesz köb (kub.) láb gőz	Gőz tömötsé- ge, a' víz tö- mötsége = 1 lévén.
0 ^o	0,058	4785,6	0,0000037
5	0,096	2958,7	0,0000060
10	0,155	1889,5	0,0000094
15	0,240	1241,9	0,000014
20	0,364	858,06	0,000021
25	0,538	579,17	0,000031
30	0,778	409,05	0,000043
35	1,102	294,69	0,000060
40	1,552	216,20	0,000082
45	2,094	161,51	0,000110
50	2,818	122,21	0,000145
55	3,856	95,922	0,000189
60	4,887	75,140	0,000245

Vízgőz mérsékle- te R. sze- rént.	Megbír egy □ hüvelyk- nyidugóval hécsi fontot	Egy font viből lesz küb (kub.) láb gőz.	Gőz tömötsé- ge a' víz tö- mötsége = 1 lévén.
65 °	6,313	57,653	0,000308
70	8,662	45,963	0,000386
75	10,182	37,032	0,000480
80	12,732	30,129	0,000589
85	15,770	24,741	0,000718
90	19,361	20,491	0,000867
95	23,573	17,107	0,001038
100	28,479	14,590	0,001234
105	34,155	12,189	0,001457
110	40,681	10,395	0,001709
115	48,141	8,921	0,001921
120	56,623	7,700	0,002307
125	66,216	6,684	0,002658
130	77,010	5,832	0,003046
135	89,100	5,114	0,003473
140	102,59	4,505	0,003942
145	117,57	3,987	0,004455
150	134,15	3,543	0,005013
155	152,42	3,161	0,005619
160	172,49	2,831	0,006274
165	194,47	2,545	0,006979
170	218,46	2,295	0,007738
175	244,56	2,077	0,008551
180	272,88	1,886	0,009420

Ezen táblában meg kell jegyezni 1) Hogy a' vonásokkal elkülönözött számokban a' vonás (virgula) előtti szám egészeket, az utánna irt pedig tizedes törteket jelent: p. o. 12,732 teszen $12\frac{732}{1000}$ fontot 'sat.

2) Láthatni hogy a' gőz annál nagyobb erejű mennél hevebb, a' 80°-nál vagy a' forró pont-

nál már akkora nyomása van mint az egész légkörnek, mellyen feljül erejét csak légkörökkel is szokás számítani a' gőz erőműveknél. Így a' 96° mérsékletű gőz már két légkör erejével bír, a' 107° , hárommal, a' 115° , négyvel, a' 146° tizzel, 's a' 175° , hússzal. Ezt miként alkalmazzák továbbá az erőmív ereje meghatározására későbbre fogjuk látni.

3) Kitészik az is, hogy minél nagyobb mérséklettel fejlődik a' gőz, annál kevesebb válik ugyan annyi vízből, még pedig nagyon sebesen fogyó arányban. Példákat kiki kereshet a' táblában, itt csak arra tesszük figyelmessé az olvasót, hogy a' gőz nevededő ereje 's ezzel járó szaporátlansága a' nevededő tömötségének felel-meg. A' gőz p. o. 11° -nál 100 ezerszerte ritkább a' víznél, 44° -nál már csak 10 ezerszerte gyéreb, 94° -nál ezerszerte, 184° -nál éppen csak százszorta.

4) Végtére tudnivaló, hogy a' feljegyzett mérséklet fokok a' gőznek csak szabad, vagy a' melegmérü által érezhető meleget jelentik.

C) A' gőz tömötsége már az elébbi szakaszban vala érintve, valamint az is hogy az együtt jár a' gőz mérsékletével; minél fogva lehet gondolni olly meleget, mellynél a' víz egészen gőzzé válva nem foglalna-el több helyet, mint vízkorában; 380° R.nál már csak 10 annyi, 's 770° -nál nem több mint 2 annyi helyet foglal, mint a' víz. Az elsőbb esetben 454szer rugalmasabb a' légkörnél, 's az edény oldalának mellyben rekesztve volna, minden négyszeg hüvelyknyi részét 5450 fontnyi sullyal feszitné. A' 770° -nál viszont 2792 annyi rugalmassággal bír a' gőz, mint a' légkör 's minden négyszeg hüvelyket 35,504 bécsi fontnyi sullyal nyom, ezen rettenetes nyomást alig van edény, melly ki-állhatná 's ezért a' gőz tömötségének és rugalmasságának vizsgálá-

lása a' hév-mérséklet különböző fokaiban ismét nagyon fontos a' gyakorló mechanicában, mind az erőmív illő szilárdságának megadására, mind a' történhető veszély elkerülésére nézve.

A' gőz, nevezetesen a' víz-gőz használata nagy és sok rendbeli és hová tovább kiterjedettebbé lesz. Főleg a' következő pontokra lehet vinni a' gőz hasznóvételét: a) mint mozgó eszköz; b) mint hevítő és szárító szer; c) mint felosztató szer. Ezek közül az elsőről 's az azzal egybekötöttet erőmivekről bővebben fogunk szólni a' következő cikkelyünkben.

S Z A B A D I T Á S.

El-beszélés Lindau után.

(Folytatás)

Maining keményen megrázkódott 's lelkét fájdalmas sejtés hatotta-meg. „Istenem!“ szóla szünet után: „miért nem vagyok én gazdag?! E' pillanat érezteti velem leg-először szegénységem' szörnyű voltát!“

„Igen — én önnél édes Mainingom“ szóla a' tiszt: „segélyt találnék, ha módja volna nyújtani és én senkitől sem fogadnám azt olly örömmel.“

Maining gond-terhelten kezét homlokára nyomá, mintha azon gondolkoznék, hogy tán lesz eszköz hatalmában, — de egy fájdalmas pillanat, mellyet ég-felé irányzott, leg-ott meg-mondotta, hogy semmi segéd-eszközt nem talált.

Vilhelmina néma fájdalom 's kínos tusakodásai között le-ült atya oldalához. „Atyám!“ szóla végre: „van segély 's azt én szándékszom meg-keresni.“ „Maining úr!“ szóla most az ifjú-

hoz: „nekem segíteni kell. Ha engem becsül, javallhat-e mást?“

Maining őt kézen fogá. „Nem!“ felelt elfojtott hangon.

„Vilhelmina! mit akarsz te tenni?“ kérdé a' tisztt.

„Önt meg-szabadítani, édes atyám 's semmi sem lesz nekem terhes, mit a' kötelesség kíván.“

E' szókkal el-sietett 's szobájába zárkózott. Óra mulva viszont atyához jött, kitől ez alatt Maining is el-távozott vala. Vilhelmina egy levelét, mellyet e' nap reggelén kapott Lorbachtól, át-nyujtá atyának. Ebben ő hathatósan megújítá kívánságát, elő-léptét is jelentve.

„Épen most feleltem neki — 's megegyezésemet ki-jelentém,“ szóla Vilhelmina lassan 's reszkető hangon, midőn atya a' levelet elolvasá. „Tudtára adtam, hogy még ma meg-látogatom“ folytatá: „'s egy óra mulva megyek titkunkat előtte föl-fődezni. Az ön' megszabadítása találkozásunk föl-tétele.“

Atya meg-indulva, karjai közé szorítá „'s te tehetnéd-e Vilhelm inám — —?“

„Önért Atyám! mindent föl-áldozok. Én elfogom viselni —“

„És Maining?“ kérdé atya.

Vilhelmina mélyen sobajtott 's könnyeit atya keblén rejté el. „Ha ő engem szeret, le fog mondni rólam“ — szóla reszkető hangon. „Elment-e ő?“ tevé hozzá szünet után.

„A' városba vissza sietett,“ monda a' tisztt. „Egy kinézését akarja megpróbálni, melly tán segélyt adhat. Ha szerencsésen üt-ki, még ma fog tudósítani.“

„Segély? tőle segély?“ kiálta Vilhelmina é-lénken. „Istenem! mit akar tenni ő? Nem, nem!“ tevé hozzá: „ő nem segíthet!“

Az alatt, míg Vilhelmina atya előtt közelebbi körülményeit föltárá, el-közelgett az idő, látogatásra indulni. Épen midőn a' megrendelt szekér elő-dörögteget, gesztenye-fák között, melyek a' tiszt lakához vivő útra árnyat vetettek, egy lovag vágata elő. Vilhelmina elsáppada, midőn Lorbachra ismere. Ez szembe találta a' Vilhelmina követét, midőn a' városból jószágára lovagla-ki, melly a' tiszt' lakától alig fél-mértföldre fekvék. Vilhelmina' atya távozik. A' jó leánya reszketett, hallva a' grádicson kopogni Lorbachot. „Légy erős szív!“ szolt magában: „utólsó harcodat vívod!“

Lorbach be-lépe. Boldog szerelem égett szemében, midőn Vilhelminához röpülve, kezét hével megragadá, de rémülten lépe-vissza, titkolt fájdalmat olvasva vonásain. „Drága Vilhelmina!“ szolt ő: „semmi olly öröm e' szemekben, mint millyet szívem e' gyönyör-pillanatban érez.“

„Ha hallni fogja, miért ohajtám önnel e' találkozást, idegzetem' legott értetni fogja, felelt's föl-fődezte elpirulttan 's reszkető szavakkal atya' szerencsétlen állapotját. El-hallgata itt, a' nélkül hogy kívánatát elő-terjesztené.

Lorbach meg volt lepve 's mély gondolkodásba sülyedt. Vilhelmina földre szögzé szemeit az ő komoly pillanati előtt 's szíve a' hosszú szünet alatt hatalmasan dobogott. Végre a' remegő Szépet kézen fogá: „Értem kívánatát, de mondja nekem nyiltan, édes Vilhelminám! Szíves bizalommal folyamodott hozzám?“

„Tudom, hogy atyámat ön meg-szabadithatja!“ visszanozá a' szende szép.

„Tudja-e, hogy atya ép' azon tisztség' alatt van, mellynek most én vagyok feje?“

„Atyámtól hallám“ felelt a' reszkető leány.

„Még mi előtt nekem irt volna?“

„Igen!“ vala sebtlen felelete.

„S a' birta rá — végre kivánságomra állani?

„Ah Istenem, igen!“ felelt zokogva. „Lorbach ur,“ szóla szünet után, „én becsültem önt, mint nemes szívü férfiút 's reménylem, hogy egy hálás szív' érzései —“ könnyei el-fojták szavát.

„S önkényesen nyujtja nekem jobbját?“ szóla viszont: „nem atya beszélte-e rá?“

„Tudtam, hogy nem fogja ellenzeni,“ felelt ő, 's csak akkor közlém atyámmal célomat, midőn már önnek változhatlanul ígéretet tevék.

Lorbach megindulva karjai közé szoritá. „Igen én segíteni akarok!“ szóla. „Azon becsülés 's bizalom, mellyel engem boldogít, előttem nagy becsűek 's egy szép jövőről biztositnak. Vegye e' szép pillanatban fogadásom', hogy ön' boldogsága lesz leg-kedvesebb gondolatom, 's ha érzi, hogy be-töltöttem, szentelje nékem — —“

„Egy hű 's hálás nő' érzetét!“ esék szavába.

„Jó —“ szólt kevés szünet után: „mit nekem föl-fődezett, drága Vilhelminám, öly titok, mellyet én keblembe temetek; de atya' 's mindkettőnk javáért vigyázni kell, hogy azt ne hogy hivatalosan kelljen meg-tudnom. Öntől én távozok ezen pillanatban. Attyának kínos lehetne engemet ma előbb látni, mintsem szerencsétlen helyzetéből mentve volna. Mi őt meg-szabadithatja, vegye a' drága kezekből, mellyek engem boldogúl vezetnek-át ez életem!“

Vilhelmina' jobbját hévvel nyomá ajkaihoz 's legott kitünt 's elvágtatott jószágába az árnyat hintő lombok' alján.

*

*

Vilhelmina ki-merítettve azon erőszak által, mellyet a' beszélgetés alatt tett érzésein, egy székre sülyedett. „Meg van“ szóla szünet után: „Szegény Maining! ki fog téged vigasztalni“

ő vissza-akar jöni? ő még segélyt keres? örök Isten, ha ő találni fog!“

Attya aggodalmas elméletét be-léptével megszakasztá. Ő könnyeit titkolva, hogy lelki béket mutasson, attya karjaiba röpült. „Mi meg vagyunk szabaditva, atyám!“

„És mi árron Vilhelmina?“ kérdé attya, szemében olvasva.

„Az árr nem fölötte drága, atyám!“ felelt: „Kész valék életemet föl-áldozni 's miért ne hát szerelmemet. Felölem édes jó atyám szünjön-meg tünödni — — én nyugodt leszek 's talán még boldog is.....“ (Végzete közelebbről)

GRAMMATIKAI KÉRDÉS.

Mi lehet annak oka, hogy magyarországi jobb jobb iróink is, kiknél a' magyar nyelvtudomány annyira tisztába van hozva 's kiket egyébkint írás-módjukban olly sikerrel követhetnének az erdélyiek, a' hijányjelt (') annyira kívánják nélkülözni? Számithatlan értelem-zavar 's kifejezések' bizonytalansága levén ennek rossz következése, — mit mindenki bokrosan tapasztal, ki csak olvas vagy egy magyar folyó-írást, — vallyon nem jó lenne-e, ha erdélyiekül legalább addig nem számüznök a' hijányjelt, mig szükségtelen voltáról okokkal meg nem győzetünk?

CCI.

Igazítás. Társalk. 326-ik lap. 7-ik sor: minden helyett olvasd: mindent.